

5. Leiter M. P., & Harvie P. L. Burnout among mental health workers: A review and a research agenda. *International Journal of Social Psychiatry*. 1996. №42(2). Pp. 90–101.

6. Maslach C., Schaufeli W., Leiter M. Job burnout. *Annu. Rev. Psychol.* 2001. V. 52. Pp. 397–422.

Чічель О.Г.

магістрант групи мСАГ-21
факультету педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка

Поліщук В. А., д. п. н., професор,
професор кафедри соціальної
роботи та менеджменту
соціокультурної діяльності ТНПУ

СТАНОВЛЕННЯ МАЛИХ ГРУПОВИХ БУДИНКІВ, ЯК ЗАКЛАДІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Актуальність теми дослідження. В Україні розпочався процес деінституалізації – заміни та реформування системи інституційного догляду дітей на систему, яка заснована на принципі виховання дітей в сім'ї або умовах, максимально наближених до сімейних [6]. Він не обмежується тільки виведенням дітей із закладів, а передбачає розвиток мережі превентивних і підтримуючих послуг на рівні громади, орієнтованих на задоволення потреб дітей і захист їх прав та створення нових форм утримання дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, альтернативних існуючим (в патронатній сім'ї, або через допомогу громади, держави дитина матиме змогу продовжити виховання у своїй рідній родині), а для дітей з інвалідністю і дітей, яких ще не влаштували у сім'ї – це малі групові будинки, в яких такі діти проживатимуть в умовах, максимально наближених до сімейних.

Метою статті є аналіз становлення та розвитку малих групових будинків в Україні.

Виклад основного матеріалу. Однією з інноваційних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є малі групові будинки. Вони покликані забезпечити тимчасове проживання дітей-сиріт (до влаштування їх у нову родину, на період пошуку родини, як виняток до повноліття) не у великих інтернатних інституціях (установах), а в умовах, наближених до сімейних. Будівництво першого в Черкаській області малого групового будинку розпочалася в Уманському районі у 2018 році. На це було виділено кошти державної субвенції відповідно до постанови Кабінету Міністрів «Порядок та умови надання у 2019 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проєктні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування [5, с. 46].

Науковець О. Мордань комплексно і системно дослідила у своєму дисертаційному дослідженні державну політику щодо соціального захисту дітей, які залишились без піклування батьків, трактувавши цей напрям державної політики як організовану і цілісну систему діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямований на поліпшення становища дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та бездоглядних дітей, з метою відновлення і реалізації їх прав на сімейне піклування, забезпечення добробуту і повноцінного розвитку, створення умов для оптимального життєвого облаштування в суспільстві [3, с. 234]. Саме для покращення соціального захисту дітей досліджувальної категорії слід розвивати такі заклади соціального захисту, як малі групові будинки, що націлені на тривале проживання. Що ж таке малий груповий будинок ? У примірному положенні про малий груповий будинок, вказується що це заклад соціального захисту, що призначений для тривалого (стаціонарного) проживання дітей-сиріт, дітей, позбавлених

батьківського піклування, в тому числі дітей з інвалідністю, та осіб з їх числа в умовах, наближених до сімейних [4].

Окрім того зазначається, що метою діяльності малого групового будинку є забезпечення умов проживання для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, в тому числі дітей з інвалідністю, та осіб з їх числа шляхом їх догляду та виховання в умовах, максимально наближених до сімейних, соціалізації та підготовки до самостійного життя, організації надання їм комплексу необхідних послуг, зокрема у громаді, сприяння поверненню дітей в біологічну сім'ю або влаштування в сімейні форми виховання [4]. Також, малий груповий будинок має багато відмінностей від сімейних форм утримання дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. Далі розглянемо, чим саме несхожий малий груповий будинок від інших форм утримання дітей і які має особливості.

Малий груповий будинок відрізняється від сімейних форм влаштування дітей тим, що це не сімейна форма влаштування дітей - сиріт, а спеціальний заклад. У нього є штат працівників та директор, штатний розклад і фінансування з бюджетів місцевого самоврядування, або з державного за рахунок субвенцій. Головна відмінність малого групового будинку від інтернату в тому, що там проживає не більше 10-ти вихованців. Або не більше 8-ми, якщо це діти з особливими потребами та інвалідністю. У заклад переважно влаштовуються діти з громади, на території якої вона створена. Діти-сироти продовжують відвідувати звичайну школу, гуртки та секції і користуються послугами місцевої лікарні. Співробітники будинку сприяють спілкуванню дітей з родичами і відновленню сімейних зв'язків (якщо немає загрози для безпеки дитини) [2].

Малий груповий будинок призначений для тривалого (стаціонарного) проживання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, в першу чергу дітей з інвалідністю та осіб з їх числа в умовах, наближених до сімейних. Умови такого закладу максимально наближені до сімейних. Працюють в них не прийомні мама і тато, а фахівці - вихователі, соціальні педагоги, господарсько-

ТНПУ MAGISTERIUM

обслуговуючий персонал. Малі групові будинки розраховані на тих дітей, хто за певних обставин не зміг потрапити у сім'ю. Як правило, це діти з вадами здоров'я. Тому це міні-заклад, де працює підготовлений персонал. За кожною дитиною, які проживають в будинку, закріплений наставник з числа співробітників малого групового будинку. Це ключова фігура для дитини в спілкуванні, побудові довірчих відносин, наданні допомоги і підготовці до влаштування в сім'ї або до самостійного життя. Всю відповідальність за безпеку і здоров'я несуть працівника закладу та директор [1].

Законним представником захисту інтересів дітей, які проживають в будинку виступає, – директор малого групового будинку. Він несе відповідальність і вживає заходів щодо захисту майнових, особистих і житлових прав вихованців. Звертається до органів місцевого самоврядування з метою підготовки місця проживання для дитини-випускника після виходу з малого групового будинку [1]. Направлення на проживання в малий груповий будинок дає служба у справах дітей, якщо не має можливості влаштувати дитину в сім'ю. Також важливим фактором є те, що служба контролює і координує діяльність малого групового будинку, допомагає з організацією розпорядку і методичним забезпеченням. У малому груповому будинку діти можуть проживати до повноліття або до моменту влаштування в сім'ю (повернення в рідну сім'ю, усиновлення, опіка/піклування, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу). Слід зауважити, що дитина може проживати в малому груповому будинку і довше, до 23 років, якщо:

- дитина продовжує навчання в Вищих навчальних закладів або професійно-технічному училищі;

- має інвалідність, незалежно від того вчиться дитина чи ні [1].

Відрізняється малий груповий будинок від інтернатних закладів тим, що умови проживання і виховання дітей в будинку максимально наближені до сімейних. Так, в одній кімнаті може проживати не більш трьох чоловік. При поселенні дітей враховуються такі фактори: родинні зв'язки, стать, вік, стан здоров'я, особисті переваги.

Особливістю виховання дитина є те, що вона бере участь в придбанні одягу для себе і може мати домашнього улюбленця. Вихователі будинку заохочує дітей до покупки продуктів харчування, приготування їжі для всіх дітей, які проживають в закладі, до прибирання приміщення та інших справ з ведення господарства. Вихованці отримують кошти на особисті витрати. На території будинку діти можуть зустрічатися з людьми, які не проживають в малому груповому будинку. Рішення по організації внутрішньої діяльності малого групового будинку приймаються на регулярних спільних зборах дітей і співробітників. У малому груповому будинку все влаштовано таким чином, щоб дитина відчувала себе максимально зручно і безпечно, як у сім'ї [2].

У малих групових будинках організований побут для життя дітей як у звичайній сім'ї. Також, як у звичайному повсякденному дитячому житті – святкують дні народження, запрошують гостей та друзів, організовують вечірні дозвілля. Але найважливіша відмінність малого групового будинку від інтернату – це індивідуальний підхід до дитини та робота спеціалістів, що відповідає її потребам та життєвій ситуації. З кожною дитиною працює вихователь – найважливіша людина для дитини. Саме вихователь безпосередньо взаємодіє з дитиною, знає особливості її історії життя, потреби, коло соціальних контактів, багато спілкується з дитиною, розвиває її здібності і таланти, допомагає вирішувати сімейні негаразди та просто намагається бути дійсно близькою людиною. До вихователя дитина може звернутися зі своїми думками, поділитися своїми переживаннями, радіщами та проблемами. Разом із дитиною головний вихователь планує її майбутнє: повернення дитини в біологічну сім'ю у разі позитивних змін у батьків, чи готує дитину до влаштування в сімейні форми виховання або до самотійного життя. Діти відвідують гуртки, займаються спортом, у них з'являються нові захоплення та хобі, які обов'язково знаходять підтримку у вихователів. Діти починають усвідомлювати відповідальність, що чекає на них у майбутньому, у них виникає бажання до самореалізації, вони більш виважено

ставляться до освіти, як необхідної бази їхнього майбутнього, разом із вихователями обирають заклад для продовження навчання і здобуття професії [2].

Зазначимо, що в малих групових будинках діти максимально включені у вирішенні буденних справах. Дітям дозволено виходити за територію і спілкуватися з людьми та запрошувати гостей до себе. Малий груповий будинок відрізняється від інтернатних закладів тим, що дітей максимально включають у соціум.

Висновок. Проаналізувавши «терміни» малого групового будинку ми дійшли висновку, що це спеціальний заклад для проживання і виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, поки їх не влаштують у сім'ї. Загалом, малі групові будинки якісна альтернатива інтернатним закладам. Особливістю малих групових будинків є те, що працівники закладу мають докладати максимальних зусиль для відновлення стосунків дітей із біологічними батьками, родичами або налагодження контактів із наставниками, які зможуть підтримати дітей у самостійному житті.

Ми визначили, що найбільшою сьогодні є проблема фінансування малих групових будинків, бо територіальні громади в переважній більшості не спроможні їх утримувати за рахунок власного бюджету. Як наслідок, в Україні наразі діє всього декілька МГБ, що створені та фінансуються неурядовими організаціями.

Список використаних джерел:

1. Андреева Г. Малий груповий будинок. Форма влаштування дітей-сиріт, альтернативна інтернату. 10 червня 2021. URL: <https://deti.zp.ua/a.php?n=900053> (дата звернення 29.10. 2022).

2. Малий груповий будиночок – що він означає для дитини? URL: <http://hopeandhomes.org.ua/blog/malyj-hrupovyj-budynochok-shcho-vin-oznachaie-dlia-dytyny/> (дата звернення 29.10.2022).

3. Мордань О. О. Державна політика щодо соціального захисту дітей, які залишились без піклування батьків : дис. ...канд. Наук з державного управління : 25.00.02. Київ, 2015. 234 с.

4. Примірне положення про малий груповий будинок. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 29.10.2022).

5. Роєнко С. О. Соціально-правовий захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2020 р. Випуск 1(4). С. 40-49.

6. Реформа інтернатних закладів (деінституціалізація). URL: https://www.adm-km.gov.ua/?page_id=40310 (дата звернення 29.10.2022).

Юзефик С. М.
студентки групи СРст-31
факультету педагогіки і психології
ТНПУ ім. В. Гнатюка

Поліщук В. А., д. п. н., професор,
професор кафедри соціальної
роботи та менеджменту
соціокультурної діяльності ТНПУ

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКИМИ БІЖЕНЦЯМИ В ІТАЛІЇ

Актуальність теми дослідження. Останнім часом все більше українців шукають прихисток в інших країнах, прагнуть працювати, вчитися, відпочивати, проводити своє дозвілля корисно та просто жити. Внаслідок агресії російської федерації, дуже багато людей вже втратили свої домівки, рідних, роботу, спокійне та мирне життя. Українські біженці – це люди, які пережили і переживають війну, які втратили все, що мали і чого досягали все своє життя, тому вони шукають нове життя саме за кордоном. Однією з багатьох країн, які щиро приймають до себе українців, є Італія.

Актуальність теми полягає також в, тому що з кожним днем все більше і більше українських людей мігрують щоб жити в країни, які їх